

Távoktatás és az Internet alapú képzések

Jelesné Pálfi Zsuzsanna andragógus

Geodézia Zrt. 5. osztály, Nyíregyháza
a Debreceni Egyetem óraadó tanára

„Elképzelésünk arról, hogy célunk elérésével, görcsös ragaszkodásunkkal megóvhatjuk magunkat a kudarctól, téves. Az elvesztéstől való félelmeink azok, melyek meggátolnak a továbbhaladásban, az új örömforrások megtalálásában.”

(Dr. Spencer Johnson)

A vállalkozások, szervezetek, a közigazgatás intézményeinek vezetői és munkatársai elvben egyetértenek azzal, hogy a munkaerő képzése igen fontos, de amikor sor kerülne a képzésre, sokszor nehézségek merülnek fel a megfelelő tanfolyamok megtalálása, a rendelkezésre álló kurzusok minősége, a tanulás és a munkavégzés összeegyeztetése és a költségek tekintetében.

„Magyarországon a vállalatok még mindig csekély összeget fordítanak a dolgozók képzésére. Két, az Európa Unió által használt mutató alapján (a vállalatok képzésre fordított költségeinek a teljes munkaerő költségéhez viszonyított aránya, illetve az aktív korú 25–64 éves népesség képzésekben történő részvétele) Magyarországon a »nem-formálistanulásban« való részvétel csekély mértékű. A vállalatok a vállalati költségvetés munkaerő költségnyadának mindössze 1,2%-át költik a dolgozók képzésére, ezzel szemben a régi EU-átlag 2,3%, 100 aktív korú (25–64 éves) személy közül Magyarországon mindössze három vesz részt valamilyen képzésben, míg az EU-átlag 8,5% (2002)” (Komenczi, 2006).

Remélhetőleg pozitív irányú változást fog eredményezni az a kedvező háttér, hogy a technika óriási fejlődésen ment keresztül az elmúlt 10 év alatt, hatására előtérbe került a számítógép, illetve az Internet hálózat, amely helybe viszi az oktatást.

A célirányos oktatás megválasztásánál az alábbi fontos eszközöket kell figyelembe venni:

Mit akarok oktatni?

Kinek akarok oktatni?

Mennyiért akarok oktatni?

Milyen szintre akarom eljuttatni a hallgatókat/ dolgozókat?

A kérdésekre adott válaszok után, a kiválasztott oktatási csomag megvalósításában a szakemberek, az *andragógusok* fognak segíteni.

Ismerkedjünk meg az alábbi fogalmakkal: mi is az andragógia?

1. röviden = a felnőttképzés tudománya
2. görög eredetű szó („felnőtt férfi”+„vezetni”): a → felnőttnevelés (→ felnőttoktatás, → felnőttképzés), a felnőttek iskolarendszeren belüli és iskolarendszeren kívüli nevelésének, oktatásának, képzésének cél- és feladatrendszerét, alapelemeit, folyamatának törvényszerűségeit és sajátosságait, forma-, módszer- és eszközrendszerét kutató tudomány (<http://www.kislexikon.hu/andragogia.html>).
3. Az andragógus a felnőttek képzésével foglalkozó oktató, aki a tanulásban való segítség mellett a felnőttek életkorából adódó sajátos problémákkal is foglalkozik.

Andragógusok alkalmasak a felnőttképzés különböző területein a képzési irányok, célok meghatározására, felnőttképzési programok összeállítására, megszervezésére, a közművelődés, a közgyűjtemények területén, településeken, intézményekben, civil szervezetekben, a felnőttképzés különböző színterein tervezői, szervezői, irányítói feladatok, ezekhez kapcsolódó munkakörök ellátására, település és kistérségi szintű közösségfejlesztő projektet tervezésére, szervezésére és lebonyolítására.

A *Tananyagfejlesztő* andragógus (nem feltétlen főállás, lehet bedolgozó is)

Feladata a tananyag elkészítése, útmutató a hallgató kötelességeiről a tananyaggal szemben, illetve a tutorok részére a tananyag feldolgozásával kapcsolatban, valamint érté-

kelési alapelvek, és megoldási kulcsok összeállítására az értékelő andragógusoknak.

A *Tutor* (főállású) vezeti le az egyéni és a csoportos konzultációkat (telefon, levél, Internet).

Ismernie kell a hallgató előképzettségét, munkáját, a hallgatóra vonatkozó oktatási rendet, a vizsgára bocsátás feltételeit, a hallgatónak elküldött összes dokumentumot, a konzultációk módszereit, az adott tárgy összes anyagát, szakirodalmat, a tananyag kritikus kérdéseit, az adott tanegység hibajavító (korrekciós) módszereit.

A *Tanácsadó* andragógus (főállású) elősegíti a kurzusok közötti választást, tehát segít szakot, tantárgyat választani, tanulástechnikai elemzéseket készít minden tanulóról (életútját regisztrálja a számítógépre), részt vesz a tanulástechnikai fejlesztésében is.

A *Mentor* (osztályfőnök) a háttérből a tanuló előrehaladására ügyel és intézi az adminisztrációs ügyeket.

Az *Értékelő* andragógust megbízások jogviszonyban, eseti feladatot végzésére alkalmazzzák. Ismerni-e kell az összes módszertani levelet, és a hallgatónak készített tananyagot, a tanulási folyamat végén elérendő szintet, a hibajavító lehetőségeket, az értékelés elveit, a feladatok megoldási kulcsait (www.vizsgazz.hu).

4. Miért tanulunk még mindig felnőttként is? Mert a motiváció nagyon erős; ahhoz, hogy a gyorsan változó világunkban a munkaerőpiacon eredményesen tudjunk részt venni, szükséges a továbbképzés, átképzés. Sajnos környezetünkben tapasztaljuk, hogy egy szakma ma már nem elég ahhoz, hogy éppen maradjunk a munkaerő piacon.

A földmérés azon szakmák egyike, ahol a nagyon gyorsan fejlődő technika szinte már nyomon követhetetlen, és nemcsak hogy a munkaerőpiac, de a jelenlegi pozíció megtartása is gondot okoz, ha a földmérő nem napra kész.

A felnőttképzés egyik sajátos módszere a távoktatás, illetve az Internet alapú képzés, az E-learning.

A távoktatásról kicsit bővebben

A távoktatás, nemcsak azt jelenti, hogy a tanár és a tanuló között nagy a távolság, vagy, hogy telekommunikációs eszközön keresztül folyik az

oktatás. A távoktatás alapvető jellemzője, hogy a tanárt egy speciális módon megírt tankönyv vagy oktató szoftver helyettesíti. Ezt természetesen kiegészíthetik az e-mail és a web lehetőségeit kiaknázó online kommunikációs csatornákkal (<http://www.mikrokozmosz.hu>).

A távoktatás, mint módszer minden olyan ismeretanyag átadására alkalmas, amely nem igényel műhelyben történő közvetlen és hosszú időtartamú gyakorlatot. A tanuló a nap és a hét bármely szakában tanulhat, és ha problémája van, konzultálhat a segítő tanárral.

Ő azonban hagyományos értelemben nem tanít, csak rávezet a megoldásra, ösztönöz, biztat, esetleg helyesbíti a tévedéseket. Ez az oktatási forma tehát feltételezi a tanuló nagyfokú önállóságát és a tanulás iránti erős motivációját.

A hallgató segítői:

- tutor ~ szakmai tanácsadó,
- mentor ~ osztályfőnök,
- tananyagfejlesztő andragógus ~ a tananyag szakmai tartalmáért felelős szaktanár.

A távoktatás módszere elsősorban a felnőttoktatásban, szakmai továbbképzésben alkalmazható. Magyarországon több egyetem, illetve főiskola keretei között szerezhető távoktatás formájában felsőfokú végzettség, de szép számban található középfokú tanfolyamokat is, a szakdolgozótól a vállalkozási tanfolyamig, a nyelvoktatástól a számítógépes oktatásig. (<http://www.tavmunkainfo.hu>).

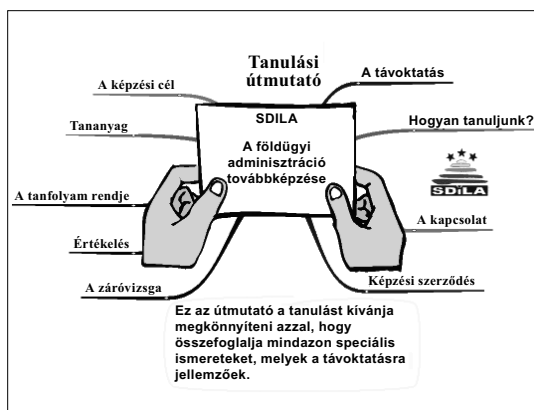
A Műegyetemi Távoktatási Központ kiváló minőségű tananyagok és nemzetközi tapasztalatok figyelembevételével kialakított és bevált távoktatási rendszerek alkalmazásával járul hozzá a tanuló és a képzést finanszírozó igényeinek egyaránt megfelelő, korszerű és a gyakorlatban használható ismeretek és készségek hatékony, idő- és költségtakarékos elsajátításához. Az elmúlt pár évben tovább bővült ezeknek az intézményeknek a köre, sikereket könyvelhet el magának Pécs és Gödöllő, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Kar, Debrecen és Miskolc Egyetem, valamint Nyíregyháza Főiskola.

A távoktatás nemcsak azt jelenti, hogy egy tananyagot felrakunk az Internetre, már távoktatást végezzük. Komoly szakmai, és informatikai hátteret, felkészült oktatási központot igényel. Akadémikus professzorunk az alábbiak szerint fogalmazta meg, e virtuális világban rejlő lehetőségeket.

„Az elektronikus tanulás szép új világa csupán virtuális, azaz lehetőségként létező, lap-

pangó realitás. Ahhoz, hogy valósággá váljon, az egyes oktatási intézményekben és általában a tanulást szervező szolgáltatásoknál megváltozott szemléletre, új dolgok megtanulására, komoly erőforrásokra és nagyon sok, átgondolt és fegyelmezett munkára van szükség. Szétsztott virtualitás ez, amelyből mindig az adott tanulási környezetben, a konkrét tananyag, tanulási program fejlesztése során formálódik ki a realitás, a pedagógia virtuális valósága.” (Detrekői Ákos: A Magyar információs társadalom fejlesztése EU-s szemmel, 2007)

A Geodézia Zrt. már többször alkalmazta a továbbképzésnek ezt a formáját. Ilyen volt pl. a SDILA 2000 képzés elindítása, melyet a földmérők és földügyi adminisztrációban tevékenykedő köztisztviselők számára indított a NymE Geoinformatikai Kar (<http://www.geo.info.hu/portal2007/>), amelynek lényegét az 1. ábra szemlélteti.

1. ábra A SDILA távoztatás sémája

A projekt irányítója Márkus Béla professzor, a PHARE program keretében szervezte meg azt a távoztatást, amely földmérők szakmai továbbképzését jelentette. Így ír bevezetőjében a szerző:

„A tantárgyak OKJ középfokú szaktanfolyam új tantárgyi követelményeinek részét képezi. Az oktatási célcsoportot főként a földügyi adminisztrációban tevékenykedő köztisztviselők (ügyintézők, témafelelősök, team-irányítók) alkotják. Elsődleges cél, hogy a földügyi apparátus széles köre az EU-val kapcsolatos, már a csatlakozási folyamat időszakában is nélkülözhetetlen, alapvető ismeretanyagot elsajátítsa. Az EU-ban determinált úgynevezett

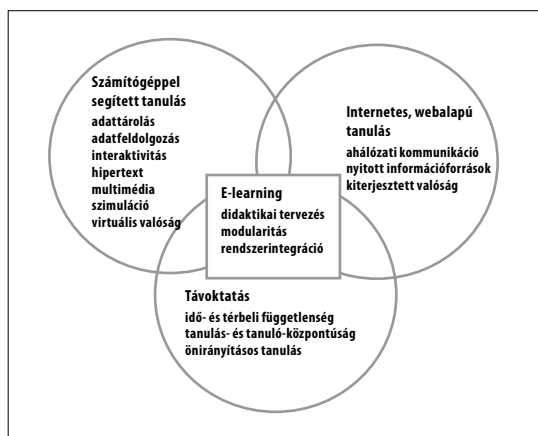
közös közigazgatási tér a megszokotthoz képest új szemléletet és cselekvést igényel a közszféra valamennyi szereplőjétől, melyhez elengedhetetlen az alapok tervezett mélységű ismerete. A nemzetközi kitekintés szintén lényeges eleme az EU tagsággal járó kihívásoknak, melyet a tantárgy úgy kíván segíteni, hogy a tananyag összeállításának prioritásai között – az alapismereteket követően – az EU harmonizáció földügyi vonatkozásai is szerepeljenek. Az Ingatlan-nyilvántartási ismeretek, valamint a Jogi és államigazgatási ismeretek című, párhuzamosan futó tárgyak – a nagyobb óraszámuk révén – a jogi nyelvezet, továbbá az államigazgatási alapfogalmak megismeretetésével megteremtik az EU-val kapcsolatos témacsoportok elméleti hátterét, formálják és előnyösen befolyásolják a tanulók fogadóképességét. A tárgy bemutatja az EU-csatlakozási időszak legfontosabb hazai tennivalóit, az erre épülő szakfeladatok motivációit. Erből adódóan a kurzusok tantárgyai számára orientációs jelentőségű az EU-val kapcsolatos ismeretek oktatása.” (SDILA 2000, dr. Márkus Béla)

A tananyag moduláris szerkezetű, nyitott és bővíthető volt. Tematikus blokkok segítettek a keresésben. Az elérhetőség miatt, a tartalom összeállításánál a szakértőket és témafelelősöket minden esetben felsorolták, a résztvevő intézetekhez be lehetett azonosítani őket.

Három alkalommal volt személyes konzultáció a tutorokkal, továbbiakban a kapcsolat tartása az Internet és a telefon segítségével történt. A tanulás önállóan folyt, az egymásra épülő modulok önellenőrző kérdésekkel zárultak, majd a záró dolgozat és a szóbeli vizsga mérte a tananyag elsajátításának mértékét. A tananyag bevezetőjében a szerző meghatározta a képzés típusát, követelményét és a kimenetelt az azt a szintet, ahová el kell jutni a kurzus végére.

A földmérői kurzusban részt vett kollegák az eredményes vizsga letétele után digitális térképkezelő, illetve térinformatikai szaktechnikus oklevelet vehettek át.

Az eddig említett továbbképzések és szakmai tanfolyamok hasznossága mellett igen nagy hátránya, hogy a jelenlegi oktatás – akkreditált – rendszerébe nem illesztető be, egymásra nem építhető kurzusokból állt. Erre az igényre való törekvések már tapasztalhatók, az oktatási intézmények igyekeznek úgy megválasztani a

2. ábra Az E-learning összetevői (Komenczi, 2006)

meghirdetett képzéseiket, hogy azok egymásba átjárhatók és egymásra építhetők legyenek.

A távoktatás helyett egyre gyakrabban használjuk az E-learning kifejezést, mely részben helyes, részben nem. A 2. ábra nyújt segítséget abban, hogy a különbséget és hasonlóságot megértsük.

A három kör = E-learning; ezekből az oktatási-tanulási formákból építkeznek. A számítógép és a hálózati adatbázisok, illetve internetes kommunikáció használatával, a tanulási folyamat egészének rendszerszemléletű megközelítésével, illetve hatékony rendszerbe szervezésével törekszik a tanulás eredményességének javítására. A tananyagok, tanulási programok kialakítása során a modularitás elve érvényesül. Az E-learning rendszerek kommunikációs és információszolgáltató platformként jól szervezett tudástartalmakat tesznek elérhetővé az azok elsajátításához szükséges instrukciókkal és az elsajátítást segítő, illetve annak teljesülését mérő programokkal együtt. Kommunikációs csatornákat biztosítanak közös tudáskonstrukcióhoz, illetve tanulási/technikai problémák megoldásához segítségül hívható szakértőkhöz, tutorokhoz. Ez az oktatási módszer a szakmai továbbképzésekre, az élethosszig való tanulásra, illetve a kompetenciaerősítésre irányuló képzési forma.

Az E-learning kifejezés karrierje Európában akkor kezdődött, amikor az e-Europe meghirdetése után néhány hónappal, 2000. március 9-én Viviane Reding, az Európai Bizottság akkori kulturális és oktatási ügyekért felelős tagja ismertette az E-learning kezdeményezést. Ekkor az E-learning még tágabb összefüggésrendszerben

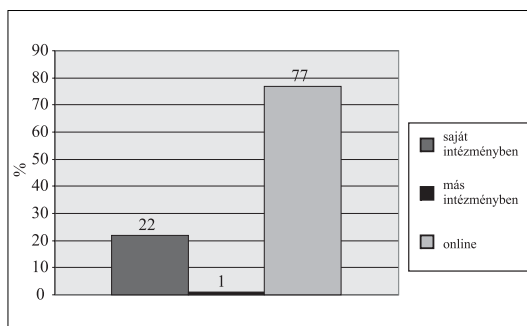
jelenik meg, egymáshoz lazán kapcsolódó normatív elvárások összefoglaló fogalmaként. Ez az átfogó, szélesebb körű értelmezés magában foglalja az oktatási rendszereknek az új IKT hatására történő átalakítását és a tanulás számítógépes integrációját. Az oktatás hagyományos formáival szembeni alternatívaként jelentésmezejébe beletartozik a jövőirányultság és megítélése nem elsősorban a mai teljesítőképessége, hanem a jövőbe vetített lehetőségei alapján történik. Innen vezethető le a hagyományos oktatási gyakorlatot átforgató hatásának feltételezése is. Az E-learning kezdeményezéssel előtérbe került azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek ennek az új oktatási gyakorlatnak az általánossá válásához szükségesek.

Hallgatók mobilizálhatóságát és online tanfolyamon való részvételi hajlandóságát 2008 tavaszán a Nyíregyháza Főiskolán kérdőíves felmérésben mértem. Arra kérdésre, hogy van-e Internet elérhetősége a hallgatóknak, és tanulnának-e online, az alábbi kiértékelés született:

„A válaszokból az derült ki, hogy szinte minden hallgatónál van Internet elérés – otthon és a munkahelyen is –, tanulás és munka már elképzelhetetlen nélkül. Az az igény, hogy a hallgatók igen nagy arányban tanulnának a számítógépes tanfolyamon, ott is az emelt-szintű képzéseken, arra enged következtetni, tisztában vannak vele, hogy az elektronikus infokommunikációs eszközrendszer által új dimenziót nyer a közel és a távol, nem csak átforgalmazza a távoktatás lehetőségeit, hanem magát a fogalmat is feloldja és így – E-learninghez hasonlóan – átmenetivé teszi. A globális szélessávú HD telekommunikáció korábban a tanulás szempontjából irreleváns lesz, hogy

1. grafikon

Hallgatók mobilizálhatósága és online tanfolyamon való részvételi hajlandóság

valaki a szomszédból küld egy üzenetet, vagy a világ másik végéből.

A válaszadók többségének – 77%-nak – nem jelentene gondot egy online tanfolyamon való részvétel, éppen a fenti indokok miatt (1. grafikon).” (Jeles Zoltánné, 2008, Távköztartás és az Internet alapú képzések, Diploma munka)

A földmérő társadalom szerencsés helyzetben van abból a szempontból – hogyha a képzésüket ilyen formában kívánják megoldani – a számítógép napi használata a digitális életben való könnyű eligazodást is jelentheti. A szervezett képzések mellőzése nélkül is nap mint nap új feladat elé állítja a kollegákat egy-egy új program megtanulása, alkalmazása. Ezt legtöbbször Internet, telefon és az adathordozók segítségével valósítják meg. A technika lehetővé teszi, hogy a Budapesten dolgozó kolléga a számítógépen közvetlenül, munkafolyamatában láthassa, hogy pl. Kecskeméten mit dolgozik a kolléganője. Így érkeztünk el a távmunkához, de az már egy másik történet.

Társadalmunkra kitekintve, *Bech György* szerint a Közháló program lett volna az, amely lehetőséget adhatott volna a legszélesebb rétegeknek a digitális írástudás elterjesztésére. Minden társadalmi réteg és korcsoport részére megvalósulhatott volna informatikai oktatás, és ez bárki számára elérhetővé vált volna. Mint tudjuk, ez csak részben történt meg, de ez már megint egy másik történet.

Jelenleg az intelligens tantermekért folyik a küzdelem, a cél ugyan az, digitális társadalom megvalósítása. A legújabb információ szerint, a pedagógusok inkább az iskolák felújítására fordítanák ezt az összeget. A sorrendűség eldöntése természetesen a szakmabelieké, és nyilván adódnak majd nézeteltérések.

A fejlődés, amelyre a legerősebb kényszereket az Európa Unió elvárások garmadája jelenti, elől csak ideig-óráig lehet elugrani vagy félremagyarázni azokat. A pénzügyi-gazdasági elvárások kikényszerítik az államigazgatás, a jogalkalmazás megújulását, a társadalom és a politika folyamatos párbeszédét. Ezért nagyon fontos, hogy a Nemzeti Fejlesztési Terv újabb kiadásában fő helyet kapjon az informatika, mint a versenyképesség megvalósításának alap eszköze, és az új NFT hasznos programok és még hasznosabb pályázatok gyakorlati gyűjteménye legyen.

Ezen múlik ugyanis, hogy mennyi konkrét fejlesztési forrás áll rendelkezésünkre ahhoz, hogy egy modern Magyarország megvalósításáért tethessünk is valóban valamit.

Az uniós csatlakozás melletti politikai döntésnek következményei vannak: egy megújult vágyó Európa megújult Magyarországot akar partnerének. S ezt a Magyarországot immár nem papíron kell megálmodni és megalkotni, hanem számítógépen, amely más életszemléletet, más – és több – tudásanyagot igényel.

Van feladat bőven!

Ehhez a szép feladathoz kívánok minden földmérő kollegának jó egészséget, és kitartást!

Distance teaching and Internet-based training

Jelesné, P. Zs.

Summary

The managers of the administration, enterprises and organizations, with all the associates in principle agree with the importance of the manpower training, but when it comes to realizing the training, difficulties are liable to occur with finding the appropriate course, the quality of the available trainings and last but not least the costs.

One of the most specific adult courses is the distance education or the internet based e-learning.

Ákos Detrekői our famous professor draw the possibilities inherent this virtual world:

“The fabulous new world of the electronic learning is only virtual, that is to say exists as an opportunity, potential reality. To become actuality, changed approach, more mastering, serious resources and mature, disciplined work is needed from the educational institution and generally the training organizer services. This is a divided virtuality, and it becomes the reality of the pedagogic during the expansion of the learning program in the learning surroundings. (*Ákos Detrekői: Innovation of the Hungarian information society through EU eyes, 2007*)”

IRODALOM

Kovács Ilma (2005): *Új út az oktatásban?* Budapest, Okker Kiadó

Mankó Mária (1999): *A távköztartás elmélete és gyakorlata.* Szombathely, Berzsenyi Dániel Főiskola

Komenczi Bertalan: *Az E-learning lehetséges szerepe a magyarországi felnőttképzésben,* Nemzeti Felnőttképzési Intézet, 2006/3

Dr. Detrekői Ákos: *A Magyar információs társadalom fejlesztése EU-s szemmel,* 2007

Jeles Zoltánné (2008): *Távköztartás és az Internet alapú képzések.* Diploma munka, Debreceni Egyetem